

**SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
SZPROTAWSKIEGO ZAKŁADU AKTYWNOŚCI
ZAWODOWEJ ZA 2022 ROK**

SZPROTAWA, KWIECIEŃ 2023
Opracowała Małgorzata Szymczak

Spis treści

Wstęp	2
Podstawy prawne funkcjonowania Zakładu	3
Przedmiot działalności.....	3
Zatrudnienie	9
Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami.....	10
Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych.....	12
Działalność rehabilitacyjno-zdrowotna	13
Budżet Szprotawskiego ZAZ	14
Zakładowy Fundusz Aktywności.....	18
Podsumowanie	19

Wstęp

Szprotawski Zakład Aktywności Zawodowej został utworzony uchwałą Rady Miejskiej w Szprotawie nr LV/406/2014 z dnia 26 maja 2014 roku w sprawie utworzenia samorządowego zakładu budżetowego pod nazwą Szprotawski Zakład Aktywności Zawodowej i nadania statutu. Zgodnie z wyżej wymienioną uchwałą Rady Miejskiej w Szprotawie głównym celem zakładu jest realizowanie zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej, zdrowotnej i społecznej osób z niepełnosprawnościami. Swoją działalność zakład rozpoczął z końcem listopada 2016 roku. Dnia 30 listopada 2016 roku Wojewoda Lubuski decyzją nr D/ZAZ/1/2016 nadał zakładowi status zakładu aktywności zawodowej. Gmina w ramach środków własnych oraz otrzymanej dotacji wykonała niezbędne prace adaptacyjne w budynku przy ulicy Niepodległości 10 w Szprotawie. Prace te objęły przystosowanie pomieszczeń do potrzeb prowadzenia działalności gospodarczej, rehabilitacji oraz likwidację barier architektonicznych i technicznych w celu przystosowania budynku dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Zakupiono również sprzęt i wyposażenie do kuchni, pralni oraz urządzenia niezbędne do prowadzenia rehabilitacji pracowników z niepełnosprawnościami.

Zakład mieści się w Szprotawie przy ulicy Niepodległości 10 w budynku, w którym wcześniej funkcjonował Zakład Opiekuńczo Lecznicy, a od marca 2010 roku budynek był już zupełnie wyłączony z jakiegokolwiek użytkowania. Śmiało można powiedzieć, że dzięki Szprotawskiemu Zakładowi Aktywności Zawodowej budynek zyskał nowe życie.

Utworzenie Szprotawskiego Zakładu Aktywności Zawodowej dofinansowano ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przy udziale Samorządu Województwa Lubuskiego.

Podstawy prawne funkcjonowania Zakładu

Szprotawski Zakład Aktywności Zawodowej funkcjonuje w oparciu o następujące akty prawne:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2023r., poz. 40 ze zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2009r. o finansach publicznych (t.j. Dz. U. z 2022r., poz. 1634 ze zm.),
- ustawa z dnia 29 września 1994r. o rachunkowości (t.j. Dz. U. z 2023r., poz. 120 ze zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1197 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2023r., poz. 100 ze zm.),
- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie zakładów aktywności zawodowej (t.j. Dz. U. z 2021r., poz. 1934).

Przedmiot działalności

Zgodnie ze statutem Szprotawskiego Zakładu Aktywności Zawodowej celem zakładu jest rehabilitacja społeczna, zawodowa i zdrowotna niepełnosprawnych pracowników ZAZ. Prowadzenie działalności gospodarczej przez Szprotawski Zakład Aktywności Zawodowej jest narzędziem służącym do prowadzenia rehabilitacji zawodowej pracowników z niepełnosprawnościami tego zakładu. Zgodnie z założeniami głównym profilem działalności zakładu jest gastronomia. W swoich założeniach zakład miał się zajmować tylko przygotowywaniem posiłków dla podopiecznych szprotawskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, którzy korzystają z wieloletniego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” a obecnie z programu „Posiłek w szkole i w domu” (obejmuje on lata 2019 – 2023). Zgodnie z tymi założeniami do budżetu przyjęto przychody z działalności gastronomicznej, które stanowią główne i podstawowe dochody zakładu. W momencie podjęcia przez zakład działalności okazało się, że ilość osób korzystających z w/w programu dożywiania, na terenie naszej gminy, zdecydowanie się zmniejszyła (przy pierwszych planach utworzenia zakładu dożywianych

w naszej gminie było ponad 300). We wrześniu 2016r. podczas planowania dla Szprotawskiego ZAZ budżetu na 2017 rok do kalkulacji, po aktualizacji danych, było przyjętych miesięcznie 190 osób do dożywiania. W styczniu 2017r. przejmując dożywianie podopiecznych szprotawskiego OPS zakład musiał zmierzyć się z twardymi regułami rynku i dostosować się do jego realiów. Okazało się bowiem, że od stycznia 2017 roku jest jeszcze mniej osób uprawnionych do korzystania z programu dożywiania. Sytuacja w zakładzie była bardzo trudna. Po dokładnym przeanalizowaniu bieżącej sytuacji oraz dalszych perspektyw funkcjonowania zakładu opracowano nowy plan działania. Przede wszystkim postanowiono wystartować ze swoją ofertą na otwartym rynku usług gastronomicznych, zawalczyć o indywidualnego klienta, rozszerzyć ofertę oraz rozpocząć budowanie marki Szprotawskiego ZAZ. Brak zaplanowanych środków na ten cel w budżecie oraz bieżące problemy finansowe stanowiły dużą barierę dla podjęcia skutecznych działań marketingowych. Wykorzystując wszystkie istniejące możliwości zorganizowano szereg spotkań i rozmów na temat działań podejmowanych przez ZAZ oraz świadczonych usług z potencjalnymi odbiorcami. W chwili obecnej zakład przygotowuje obiady dla podopiecznych szprotawskiego OPS oraz dla indywidualnych odbiorców, gotuje posiłki profilaktyczne, przygotowuje również na życzenie klienta catering (według potrzeb klientów) oraz piecze pyszne domowe ciasta. W roku 2018 przeszliśmy się skutecznie proces certyfikacji potwierdzający prawo do posługiwania się promocyjnym znakiem jakości „zakup **pro** społeczny”

Certyfikat ten jest przyznawany podmiotom ekonomii społecznej, które świadczą usługi na wysokim poziomie i jest on potwierdzeniem wysokiego poziomu świadczenia usług. Certyfikacji naszego ZAZ dokonała Fundacja im. Królowej Polski Św. Jadwigi z Poznania ponieważ w województwie lubuskim nie ma podmiotu, który prowadziłby proces certyfikacji podmiotów ekonomii społecznej wobec tego proces certyfikacji przeprowadziło dla nas województwo wielkopolskie.

Wszystkie te podejmowane przez nas działania powoli przyniosły poprawę sytuacji finansowej zakładu lecz zdajemy sobie sprawę, że efekty tych działań są rozciągnięte w czasie i zaobserwować je można dopiero w dalszej perspektywie czasu. Z rozszerzeniem wachlarza usług świadczonych przez ZAZ był związany jeszcze jeden problem dotyczący braków w profesjonalnym sprzęcie, który w znacznym stopniu utrudniał nam pracę. W 2018 roku dzięki zdobytemu dodatkowemu dofinansowaniu ze środków PFRON będących w dyspozycji Marszałka Województwa Lubuskiego udało się doposażyć zakład w niezbędny sprzęt cateringowy (stoły, krzesła, zastawę, termosy itp.). Odpowiednie wyposażenie pozwala nam teraz na skuteczne konkurowanie w tej dziedzinie oraz świadczenie usług na wysokim poziomie. Niestety dalsze umacnianie się zakładu na rynku cateringowym w 2020 roku zostało przerwane przez częściowe zamknięcie gospodarki spowodowane światową pandemią, które trwało jeszcze przez cały kolejny rok. W roku 2021 skupiliśmy się na działaniach mających na celu bieżące utrzymanie zakładu na lokalnym rynku. W roku 2022 powoli zaczęliśmy, jak wszyscy, wracać do normalności. Z wachlarza naszych usług w roku 2022 korzystała min. Gmina, Szprotawski Dom Kultury, firmy działające na terenie naszej gminy oraz sąsiedniej jak i wiele osób indywidualnych. Bierzemy udział w jarmarkach gminnych (Wielkanocnych oraz Bożonarodzeniowych) gdzie na swoim stoisku mamy możliwość zaprezentowania własnych wyrobów. W okresach przedświątecznych mamy cateringowe oferty świąteczne dedykowane dla klientów.

Catering w Szprotawskim Domu Kultury – lipiec 2022r.

Catering w Szprotawskich Wodociągach i Kanalizacji – lipiec 2022r.

Desery wykonane na zamówienie dla firmy

Deski serów i wędlin przygotowane dla klientów

Kolejną pracownią, którą prowadzi zakład jest pralnia wodna. Są tu świadczone usługi prania i maglowania bądź też tylko prania oraz maglowania. Pralnia jest działem, który nie stanowi, w założeniach zakładu, znacznego miejsca generującego dochody ZAZ ale stanowi pewną ważną alternatywę dla możliwości i umiejętności osób z niepełnosprawnościami. Prowadzona pralnia to pralnia wodna. Świadczymy tu usługi dla klientów indywidualnych oraz kontrahentów prowadzących działalność gospodarczą (najczęściej w branży gastronomicznej i hotelarskiej, chodź nie tylko). W roku 2022 udało się nam pozyskać nowych klientów i sprzęt pralniczy, który do tej pory mieliśmy w posiadaniu stał się niewystarczający. Dzięki naszym skutecznym działaniom udało nam się pozyskać dodatkowe środki na zakup nowej pralnicy oraz suszarki. Rozwinięcie parku maszynowego w pralni pozwoliło nam sprawnie obsługiwać wszystkich klientów oraz znacząco wzmocniło nasz potencjał gospodarczy w tej dziedzinie.

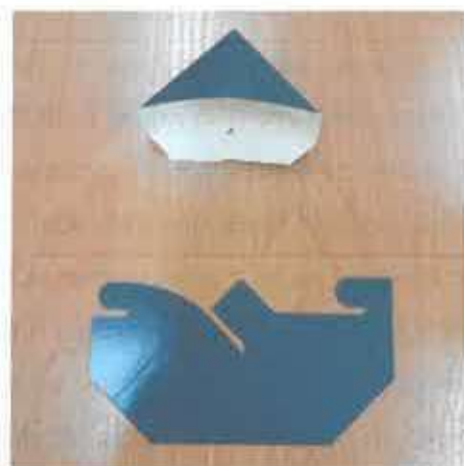
Pralnia sprzęt zakupiony w 2022 roku.

ZAZ prowadzi jeszcze jeden dział, tj. dział drobnych prac zleconych. Tu wykonujemy dla naszych kontrahentów drobne prace na zlecenie, które są tylko małym elementem w ich znacznie bardziej skomplikowanym procesie produkcyjnym. Prace te są dla naszych zleceniodawców czasochłonne, a możliwość wykonywania tych prostych rzeczy po za siedzibą kontrahenta stwarza nowe możliwości dla naszych pracowników z niepełnosprawnościami. W dziale tym nasi pracownicy, w zależności od potrzeb kontrahentów, składają pudełka, narożniki jak również wykonują inne prace, które zostaną zlecone przez naszych kontrahentów. Jeżeli chcielibyśmy spojrzeć na tą pracownię w aspekcie finansowym czyli miejscem

generowania kosztów i osiąganych przez zakład dochodów, należałoby stwierdzić, że jest to miejsce generowania kosztów, a uzyskiwane z tego tytułu dochody nie są w stanie ich pokryć. Natomiast aspektem, który przemawia za dalszym utrzymywaniem pracowni jest realizacja celów statutowych zakładu. To właśnie w tej pracowni pracują osoby, których niepełnosprawność nie pozwala na zatrudnienie ani w kuchni, ani w pralni. Będą to w szczególności osoby niewidome lub też z dużą dysfunkcją kończyn dolnych.

Pudełka

Narożniki

Prowadzenie trzech różnych działów w zakładzie pozwala na prowadzenie bardziej skutecznej rehabilitacji zawodowej pracowników z niepełnosprawnościami i dzięki temu pozwala na zatrudnianie osób z różnymi schorzeniami i dysfunkcjami. ZAZ to przecież podmiot ekonomii społecznej gdzie dobro człowieka jest stawiane wyżej niż cele ekonomiczne. Prowadzenie działalności gospodarczej należy tu traktować jako narzędzie w prowadzeniu rehabilitacji zawodowej zatrudnionych pracowników. Dlatego też prowadzenie trzech, opisanych powyżej działów, pozwala nam też na zatrudnienie osób niewidomych lub z innymi istotnymi ograniczeniami. Właśnie dzięki takim działaniom możemy realizować, założone w uchwale Rady Miejskiej, cele statutowe dając tym samym szansę na zmianę swojego dotychczasowego życia szerszemu gronu osób z niepełnosprawnościami.

Zatrudnienie

W statucie Szprotawskiego Zakładu Aktywności Zawodowej jednym z zapisanych celów jest zatrudnienie i utrzymanie miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności oraz zaliczonych do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, u których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną. Od początku istnienia zakładu, czyli od 29 listopada 2016 roku, pracuje u nas niezmiennie 21 osób z niepełnosprawnościami. W grudniu w 2022 roku w zakładzie pracowało 12 osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności i 9 ze stopniem umiarkowanym. Jak ilustruje tabela poniżej zakład w 2022r. zatrudniał 5 osób z upośledzeniem umysłowym, 7 osób z symbolem 02-P (choroby psychiczne), 2 osoby niewidome, jedną z epilepsją oraz 6 osób mających schorzenia neurologiczne. Wszystkie osoby z niepełnosprawnościami są zatrudniane w ramach umowy o pracę na czas określony. Na koniec 2022 roku było zatrudnionych 20 osób na 0,55 etatu oraz jedna osoba na 0,7 etatu. Każdy z zatrudnionych pracowników, z uwagi na swoją niepełnosprawność, musi mieć obniżony czas pracy wobec czego pracuje co dziennie tylko 3 godziny i 51 minut. Pomimo skróconego czasu pracy w zakładzie pracownicy przebywają prawie 5 godzin ponieważ każdy z nich obowiązkowo ma jeszcze 60 minut dziennie rehabilitacji. Rehabilitacja zdrowotna odbywa się głównie na terenie zakładu. Zakład zapewnia dla pracowników z niepełnosprawnościami transport do pracy jak i później powrót do domu. Z transportu korzystają osoby, które mają problemy z poruszaniem się lub też zamieszkują w pobliskich miejscowościach. Aby zapewnić sprawne funkcjonowanie placówki w zakładzie zatrudnionych jest jeszcze 8 osób jako personel pomocniczy: kucharka, pomoc kuchenna, pracownik gospodarczy, kierowca-konserwator, fizjoterapeuta, specjalista ds. administracyjno-kadrowych, główny księgowy oraz kierownik zakładu. Personel pomocniczy jest zatrudniony na umowę o pracę na pełny etat. Wszystkich pracowników zatrudnionych w zakładzie obowiązują takie same zasady pracy, które są zawarte w Kodeksie Pracy oraz innych aktach prawnych. W ramach umowy zlecenia zakład zatrudnia również lekarza, psychologa, logopedę, informatyka oraz inspektora BHP.

Poniższa tabela prezentuje zatrudnienie w ZAZ pracowników z niepełnosprawnościami:

Tabela. Zatrudnienie osób niepełnosprawnych wg rodzaju niepełnosprawności

Symbol choroby	Rodzaj niepełnosprawności	Stopień niepełnosprawności		Ilość zatrudnionych osób
		znaczny	umiarkowany	
01-U	upośledzenie umysłowe	1	4	5
02-P	choroby psychiczne	3	4	7
03-L	zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu			
04-O	choroby narządu wzroku	2		2
05-R	upośledzenie narządu ruchu			
06-E	epilepsja		1	1
07-S	choroby układu oddechowego i krążenia			
08-T	choroby układu pokarmowego			
09-M	choroby układu moczowo-płciowego			
10-N	choroby neurologiczne	6		6
11-I	inne schorzenia			
SUMA		12	9	21

Dane zaprezentowane w tabeli są zgodne ze stanem osobowym na grudzień 2022 roku.

Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami

Kolejny zapis znajdujący się w statucie Szprotawskiego ZAZ wyznaczający dla placówki cele do realizacji to rehabilitacja zawodowa i społeczna niepełnosprawnych pracowników zakładu oraz przygotowanie niepełnosprawnych pracowników zakładu do aktywnego życia w otwartym środowisku przy wykorzystaniu ich możliwości i zdolności. Mając na uwadze realizację zapisanych tu celów w ramach rehabilitacji zawodowej zakład prowadzi działalność

gospodarczą, która umożliwia realizację wyznaczonych celów tejże rehabilitacji. Należy tu podkreślić, że już samo podjęcie decyzji o chęci zatrudnienia w ZAZ jest dla niektórych osób nie lada wyzwaniem, a sam proces dojrzewania do takiej decyzji często, jak to byliśmy w stanie zaobserwować, trwa długo (często dopytują się o możliwość zatrudnienia ale gdy pojawi się taka możliwość to się wycofują – i tak może to zdarzyć się nawet kilka razy). Podjęcie wyzwania, którym to często okazuje się być już samo pójście do pracy dla tych osób, jest jedyną szansą na wyjście z domu oraz w dalszej perspektywie stworzenie możliwości podjęcia zatrudnienia na otwartym rynku pracy. Osoby z niepełnosprawnościami, które trafiają do zakładu, najczęściej nie posiadają nawyków związanych z obowiązkami pracowniczymi. Ich adaptacja do nowej rzeczywistości, a tym samym nowej roli społecznej, wymaga czasu i mozolnej pracy personelu zakładu oraz innych specjalistów jak i również ich samych. Specjalistyczna kadra koncentruje się na wytworzeniu u osób z niepełnosprawnościami nawyku systematycznej pracy i nauczaniu ich odpowiedzialności za jej wykonanie. Równocześnie pracują oni nad umiejętnością pracy w zespole z podziałem na określone zadania. W ramach przypomnienia obowiązków i uprawnień pracowniczych w zakładzie są organizowane cyklicznie szkolenia z zakresu Kodeksu Pracy dotyczące obowiązków i uprawnień pracowniczych dla każdego z pracowników. Prowadzono wiele indywidualnych rozmów motywujących i zachęcających do przestrzegania pracowniczych obowiązków. Po za szkoleniami z zakresu BHP pracownicy brali udział w szkoleniach z zasad dobrej praktyki higienicznej, które w zakładzie są też prowadzone na bieżąco.

Każdy z zatrudnionych pracowników z niepełnosprawnościami jest objęty Indywidualnym Programem Rehabilitacji. Program taki jest opracowywany oddzielnie dla każdego z pracowników i uwzględnia jego dysfunkcje oraz rzeczy nad którymi należy pracować. Każdego roku odbywa się spotkanie personelu z każdym z pracowników i wspólnie jest dokonywana ocena realizacji zawartych w programie założeń za rok ubiegły oraz są omawiane plany na rok bieżący. Wszyscy pracownicy mają również możliwość skorzystania ze wsparcia psychologicznego. Należy zauważyć, że w roku 2022 podobnie jak w 2020 i 2021, współpracująca z zakładem pani psycholog miała bardzo dużo pracy. Z przykrością obserwujemy, że od roku 2021 coraz więcej naszych pracowników korzysta z pomocy psychologa. Niestety panująca sytuacja na świecie i w kraju odcisnęła swoje negatywne piętno na psychice wszystkich ludzi, a szczególnie tych, którzy już wcześniej byli niestabilni psychicznie, czego dowodem jest zakres udzielanego wsparcia pracownikom przez psychologa.

W 2022 roku z dwoma osobami nie przedłużono, kolejnych już, umów o pracę z uwagi na to, że zgodnie z sugestią Zespołu Programowego zakładu osoby te zakończyły już swój proces rehabilitacji. Prowadzona przez kilka lat rehabilitacja dała im podstawy do wyjścia na otwarty rynek pracy. Osobom tym zaproponowano pomoc w znalezieniu pracy na otwarty rynku lecz jedna z osób odmówiła od razu twierdząc, że ma już propozycję pracy. Druga z osób, które odeszły pomimo konkretnej propozycji pracy ostatecznie jej nie podjęła.

Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych

Działania z zakresu rehabilitacji społecznej mają na celu przygotowanie osób z niepełnosprawnościami do samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie. Często osoby takie żyją zamknięte w domu i nie są dobrze zorientowane w środowisku, które je tak naprawdę otacza. Nasze doświadczenia pokazują, że trudno jest ich namówić na wyjście z domu jak i również do podjęcia zatrudnienia. Często osoby te są trochę jakby odizolowane od lokalnej społeczności przez co nie uczestniczą w życiu kulturalnym i społecznym. Wyjście z domu bardzo często jest dla nich wielką barierą, taką wewnętrzną tkwiącą najczęściej tylko w nich samych, która zdaje się być przez nich nie do pokonania. Państwu może się to wydawać trudne do uwierzenia, że samo stworzenie możliwości dla tych osób to zbyt mało ponieważ potrzebują one jeszcze dodatkowego wsparcia i zachęty przez najbliższe im otoczenie (dom, praca), aby w ogóle zdecydowali się wziąć udział w proponowanych przez zakład przedsięwzięciach. Zakład ze środków gromadzonych na Zakładowym Funduszu Aktywności finansuje pracownikom z niepełnosprawnościami udział w życiu kulturalnym i społecznym oraz pomaga w poprawie warunków socjalno-bytowych. Podczas licznych spotkań grupowych jak i indywidualnych z psychologiem staramy się wspomagać pracowników oraz motywować ich do pokonywania wszelkich barier oraz zachęcamy do podejmowania różnych wyzwań. Pracownicy zakładu w 2022 roku uczestniczyli w różnych spotkaniach integracyjnych. Przeprowadziliśmy na terenie zakładu kilka razy zbiórkę darów dla Ukrainy. Zebrane przez pracowników dary zostały przekazane do Urzędu Miejskiego w Szprotawie. Odbyło się również wiele spotkań na miejscu w zakładzie, które były poświęcone omówieniu bieżącej sytuacji zakładu. Organizowaliśmy wiele wspólnych wyjść na wydarzenia kulturalne (spektakle, koncerty). Wspólnie spędzony czas ma na celu zachęcenie do samodzielnego poszukiwania różnych form możliwości spędzania wolnego czasu.

Niestety jeszcze w 2022 roku nie wybraliśmy się na żadną wycieczkę ale zaplanowaliśmy ją już na rok 2023. Jako zakład mieliśmy swoje stoisko na Jarmarku Wielkanocnym oraz Jarmarku Bożonarodzeniowym. W wydarzeniach tych których już cyklicznie bierzemy udział.

Nasze wyroby prezentowane na jarmarkach w 2022 roku.

Działalność rehabilitacyjno-zdrowotna

Szprotawski Zakład Aktywności Zawodowej w ramach swojej działalności zapewnia również rehabilitację zdrowotną dla niepełnosprawnych pracowników. Osoby rozpoczynające pracę w naszym zakładzie, często wykazywały brak kondycji ujawniający się szybką utratą sił podczas rehabilitacji czy też pracy, problemy z nadwagą lub niedowagą, przykurcze w głównych mięśniach odpowiedzialnych za prawidłową pozycję stojącą, problemy koordynacyjne, problemy manualne. Dlatego między innymi pracownicy zakładu uczestniczą w codziennych zajęciach rehabilitacyjnych prowadzonych przez fizjoterapeutę. Dobra sprawność ruchowa i zdrowy styl życia zapewnia im dobre samopoczucie oraz lepszą wydajność w pracy. Mając to wszystko na względzie oraz biorąc pod uwagę indywidualne niepełnosprawności dla każdego z pracowników z niepełnosprawnościami stworzono, indywidualny program ćwiczeń dla każdego z pracowników, którego głównym celem jest uzyskanie lepszej kondycji fizycznej, lepszej wydolności krążeniowo-oddechowej oraz polepszenia koordynacji wzrokowo-ruchowej. Każda z tych osób ma również przepisane zabiegi, które wcześniej zleca nasz lekarz zakładowy. Rehabilitant prowadzi zajęcia polepszające kondycję fizyczną na przemian z zabiegami tak aby uatrakcyjnić zajęcia

pracowników by chętnie w nich uczestniczyli. Na rehabilitację pracowników jest przeznaczonych pięć pomieszczeń, które są wyposażone w odpowiedni sprzęt do fizykoterapii, np.: rotory, drabinki i maty gimnastyczne, aparaty do magnetoterapii i elektroterapii oraz lampa Sollux i kinezyterapii, np.: aparat do krioterapii, fala uderzeniowa, wanny do masażu kończyn dolnych i górnych, rower treningowy, stepper oraz bieżnia.

Zgodnie z art. 29 ust 1 pkt 2 Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, ZAZ musi spełniać warunki wskazane w art. 28 ust. 1 pkt. 3 tejże ustawy, tj. zapewniać doraźną i specjalistyczną pomoc, opiekę medyczną, poradnictwo i usługi rehabilitacyjne. W związku z powyższym w ramach doraźnej opieki medycznej zakład zatrudnia u siebie w siedzibie na umowę zlecenie lekarza. Wypełniając ustawowy obowiązek zapewnienia specjalistycznej opieki zdrowotnej Szprotawski ZAZ współpracował w 2022r. ze 105. Kresowym Szpitalem Wojskowym w Żarach oraz z Centrum Usług Psychologicznych Dziadkiewicz Krzysztof. W ramach dodatkowego wsparcia zatrudniamy też na umowę zlecenie psychologa oraz logopedę. Zapewnienie pracownikom specjalistycznej opieki medycznej jest finansowane ze środków Zakładowego Funduszu Aktywności.

Budżet Szprotawskiego ZAZ

Plan budżetu Szprotawskiego Zakładu Aktywności Zawodowej na 2022 rok jest zawarty w Uchwale Budżetowej na 2022 rok Gminy Szprotawa (Uchwała nr XLII/314/2021 Rady Miejskiej w Szprotawie z dnia 30 grudnia 2021 r. UCHWAŁA BUDŻETOWA NA 2022 ROK GMINY SZPROTAWA). Zgodnie z w/w uchwałą budżet zakładu został zaplanowany na łączną kwotę 1 676 218,86zł, a wykonany po stronie wydatków na kwotę 1 648 755,10zł, a po stronie dochodów na kwotę 1 697 399,63zł. Planowane dochody pochodzą z kilku źródeł, tj. dotacji z PFRON, dotacji od Marszałka Województwa, dotacji przedmiotowej z Gminy Szprotawa, ze zwrotu części wynagrodzeń wypłaconych niepełnosprawnym pracownikom ze środków Systemu Obsługi Dofinansowań oraz dochody z prowadzonej działalności gospodarczej.

Tabela. Realizacja dochodów Szprotawskiego ZAZ w 2022 roku

Dochody	Wykonanie w zł
Dotacja PFRON i Marszałka Województwa	689 291,15
Dotacja przedmiotowa z Gminy	105 672,00
Dofinansowanie za Środków Systemu Obsługi Dofinansowań	320 049,05
Wpływy z odszkodowań	955,71
Dochody z działalności gospodarczej	581 431,72
Razem	1 697 399,63

Dotacje, które zostały zaplanowane w budżecie zakładu muszą być wydatkowane zgodnie z zasadami na podstawie których zostały udzielone, a ich wysokość została ustalona przez podmioty, które je udzieliły. Natomiast dofinansowanie ze środków Systemu Obsługi Dofinansowań jest przyznawane na podstawie składanego, w cyklach miesięcznych, przez zakład wniosku. Po wypłacie wynagrodzeń pracownikom z niepełnosprawnościami ze środków uzyskanych z prowadzonej działalności gospodarczej, zakład może złożyć wniosek o dofinansowanie, którego kwota jest zależna od stopnia niepełnosprawności oraz schorzenia danego pracownika. Jednym z warunków, który trzeba spełnić aby móc się ubiegać o te środki, jest sfinansowanie wynagrodzenia pracownika z niepełnosprawnościami ze środków uzyskanych z działalności gospodarczej (z uwagi na to żeby uniknąć podwójnego finansowania). Kolejną pozycją w budżecie są dochody z działalności gospodarczej. W roku 2022 zakładane dochody z działalności gospodarczej zrealizowane zostały w wysokości ponad 103% do zakładanego planu. Po okresie pandemicznym zaczęła się rozwijać pralnia co ma odzwierciedlenie w wykonaniu planu dochodów w dziale pralni w wysokości 160% zakładanego planu.

Tabela. Ilości sprzedanych obiadów w 2022r.

Miesiąc	Ilość obiadów wydanych dla OPS w 2021r.	Ilości obiadów wydanych dla OPS w 2022r.	Ilość dni wydawanych obiadów w 2021r.
Styczeń	684	1 205	21
Luty	1 557	1 591	20
Marzec	1 878	2 028	23
Kwiecień	1 746	1 869	21
Maj	1 783	1 943	22
Czerwiec	1 996	1 952	22
Lipiec	1 867	1 633	21
Sierpień	2 014	1 979	23
Wrzesień	2 009	1 919	22
Październik	1 890	1 817	21
Listopad	1 974	1 935	22
Grudzień	2 041	1 995	22
Razem	21 439	21 866	260

Jak wynika z zaprezentowanej Państwu tabeli, uwzględniającej dla porównania dane również z roku poprzedniego czyli 2021, ilość wydawanych obiadów dla podopiecznych OPS w skali roku 2022, po raz pierwszy od kiedy istnieje Szprotawski ZAZ, nie uległa obniżeniu. W roku tym możemy zaobserwować nieznaczny wzrost liczby wydanych posiłków o 427 sztuki w skali roku, co stanowi zwiększenie o niecałe dwa posiłki dziennie. Należy tu zauważyć, że procentowy udział przychodów uzyskanych ze sprzedaży wyrobów od szprotawskiego OPS w roku 2022 stanowił 54,71% ogólnej sprzedaży wyrobów zakładu.

Dochody zakładu generuje jeszcze pralnia wodna ale trzeba mieć na uwadze, że od początku dochody z pralni były marginalne, a jej utworzenie miało na celu stworzenie większych możliwości zatrudnienia dla osób z niepełnosprawnościami. Obecnie zakład wykonuje usługi dla klientów indywidualnych oraz dla firm. Pralnia w 2022 roku zwiększyła swoje wyposażenie. W III kwartale została zakupiona nowa pralnica o maksymalnym załadunku 13 kg oraz suszarka bębnowa o maksymalnym załadunku 9 kg. Zakup nowego wyposażenia umożliwił nam sprawną i skuteczną obsługę dotychczasowych oraz nowych

klientów, których udało nam się pozyskać w 2022 roku. Dzięki tym dodatkowym działaniom udało nam się zwiększyć dochody z pralni o 160% w stosunku do zakładanych w planie budżetowym.

W ramach drobnych prac zleconych niepełnosprawni pracownicy wykonywali kartki świąteczne oraz składali kartoniki i narożniki.

Pomimo, że pralnia i dział drobnych prac zleconych nie przynoszą dużych dochodów to są niezbędne z uwagi na to aby zapewnić różnorodność wykonywanych prac co pozwala nam na zatrudnienie osób z różnymi niepełnosprawnościami. Należy też zwrócić uwagę, że pomimo wszystko założone w planie budżetowym dochody z działalności usługowo-wytwórczej w 2022 roku udało się nam wykonać na poziomie 103,77%.

Wydatki związane z funkcjonowaniem zakładu obrazuje poniższa tabela.

Tabela. Realizacja wydatków Szprotawskiego ZAZ w 2022 roku

Wydatki	Wykonanie w zł
Świadczenia na rzecz pracowników	1 627,91
Wynagrodzenia pracowników	914 759,77
Dodatkowe wynagrodzenie roczne	71 800,59
Składki na ubezpieczenia społeczne	166 308,55
Składki na fundusz pracy	10 794,51
Wynagrodzenia bezosobowe	12 985,00
Zakup materiałów i wyposażenia	264 673,47
Media: energia, gaz, woda	61 669,51
Usługi zdrowotne	2 750,00
Zakup usług pozostałych	55 100,67
Zakup usług telekomunikacyjnych	1 811,88
Koszty podróży służbowych	489,60
Ubezpieczenie mienia	8 758,72
Odpisy ZFŚS	32 760,51
Podatki i opłaty	7 324,68
Usługi remontowe	3 548,73
Szkolenia	718,00
Zakup pralnicowirówki	30 873,00
Razem plan wydatków	1 648 755,10

Główne pozycje kosztów dotyczą wynagrodzeń, składek na ubezpieczenie społeczne oraz składek na fundusz pracy. Znaczną wartością jest jeszcze pozycja zakup materiałów

i wyposażenia, w której ujęte są koszty zakupu surowców do produkcji, co oczywiście jest zrozumiałe i wynika z tego, że ZAZ jest zakładem produkcyjnym. Zakład w 2022 roku pozyskał dodatkowe środki na swoje działanie. Dzięki tym środkom, które otrzymaliśmy za pośrednictwem Marszałka z PFRON, udało się zakupić nowe wyposażenie do pralni.

Łącznie realizacja planowanych wydatków w 2022 zamknęła się w kwocie 1 648 755,10zł. co stanowi 98,36% zaplanowanych na ten rok wydatków budżetowych.

Zakładowy Fundusz Aktywności

Środki Zakładowego Funduszu Aktywności znajdują się na wyodrębnionym rachunku bankowym prowadzonym przez zakład. Zakładowy Fundusz Aktywności tworzy się ze środków, o których mowa w art. 31 ust. 4 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2023r., poz. 100 ze zm.) oraz art. 38 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. z 2022r., poz. 2647 ze zm.). Fundusz ten może być wykorzystywany na wydatki związane m. in. z:

- usprawnianiem i dodatkowym oprzyrządowaniem stanowisk pracy,
- zakupem sprzętu i wyposażenia pomagającym osobie niepełnosprawnej w samodzielnym życiu i uczestnictwie w życiu społecznym w lokalnym środowisku,
- pomocą w zaspokajaniu innych potrzeb socjalnych i związanych z rehabilitacją społeczną,
- pomocą w przygotowaniu, budowie, remoncie i wyposażeniu indywidualnych i zbiorowych form mieszkalnictwa chronionego dla osób, które nie znajdują oparcia we własnej rodzinie lub usamodzielniają się,
- zakupem leków i innych niezbędnych środków medycznych,
- doksztalcaniem, przekwalifikowaniem i szkoleniem,
- rekreacją i uczestnictwem osób niepełnosprawnych w życiu kulturalnym.

W 2022 roku ze środków z ZFA sfinansowano:

- udzielono dofinansowania do zakup leków i innych niezbędnych środków 4 720,99zł,
- udzielono bezzwrotnej pomocy oraz pożyczek na kwotę 10 476,00zł,
- wizyty u specjalisty (w tym psycholog) 8 924,21zł,
- sfinansowano paczki żywnościowe oraz paczki ze środkami czystości – 22.179,75 zł
- uczestnictwo w życiu kulturalnym i społecznym (spotkania integracyjne, wspólne wyjścia na wydarzenia kulturalne) 24 275,02zł,
- w celu zaspokojenia potrzeb socjalnych udzielono pożyczki dla dwóch osób, zakupiono dla pracowników paczki żywnościowe, zakupiono środki czystości i ręczniki,
- przeznaczaliśmy w tym roku kwotę 33.063,49 zł na poprawę w zakładzie warunków pracy i BHP w ramach czego dokończono remont łazienek, poszerzono otwór drzwiowy i wstawiono nowe szersze drzwi sfinansowano przegląd techniczny aparatów do fizykoterapii, zakupiono i wymieniono energooszczędne świetlówki LED.

W 2022 roku łącznie na w/w działania z funduszu aktywności zawodowej wydano kwotę 103.636,45 zł.

Podsumowanie

Szprotawski Zakład Aktywności Zawodowej został utworzony przez Gminę Szprotawa aby dać szansę mieszkańcom z niepełnosprawnościami z naszych okolic na pracę i możliwość usamodzielnienia się. Głównym celem zakładu nie jest wypracowanie zysku lecz aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami poprzez rehabilitację zawodową, społeczną i zdrowotną. Osobom takim jest ciężko odnaleźć się w społeczeństwie, a o pracy, do tej pory, nie mogły w ogóle nawet pomarzyć. Obecnie w zakładzie zatrudnionych jest 21 osób z niepełnosprawnościami, to ponad 70% ogółu wszystkich pracowników. Osoby te mają zapewnioną doraźną opiekę medyczną, specjalistyczną opiekę medyczną oraz codzienną

rehabilitację prowadzoną przez fizjoterapeutę. Z wypracowanych środków zakład finansuje pracownikom udział w życiu społeczno-kulturalnym, przeznacza też środki na zaspokojenie ich potrzeb socjalnych oraz stara się doprowadzić do poprawy w zakładzie warunków pracy i BHP. Wszystko to po to aby w jak największym stopniu przygotować pracowników do podjęcia wyzwania jakim jest praca na otwartym rynku oraz usamodzielnienia się w codziennym życiu. Należy też mieć na względzie, że przedstawione przez zakład podejmowane działania w różnym stopniu oddziałują na poszczególne osoby dlatego też czas takiej rehabilitacji nie może być u każdego jednakowy i czasami może trwać długo, a do tego należy pamiętać, że nawet nie zawsze będzie zakończony sukcesem. Potrzeba tu dużo cierpliwości i wytrwałości aby osoby te potrafiły przełamywać swoje bariery, które najczęściej tkwią w nich samych, a jak wiemy pokonywanie takich właśnie barier jest najtrudniejsze. Bardzo ważne jest również psychiczne przygotowanie do podjęcia pracy na otwartym rynku ponieważ tylko osoby wierzące w siebie i swoje możliwości mogą odnieść sukces, którym będzie utrzymanie się w pracy na otwartym rynku.

Opracowała Małgorzata Szymczak
Kierownik Szprotawskiego ZAZ

BURMISTRZ
Miroslaw Gąsík